

Galaten

Vrij leven door de Geest

Galaten

Vrij leven door de Geest

Michael A. Eaton

Oorspronkelijke titel: Preaching Through the Bible, Galatians

Redactie: Willem de Vink

Vertaling: Carel de Vink

Vormgeving: Marian de Vink

Bijbelcitaten: Herziene Statenvertaling (tenzij anders aangegeven)

ISBN 9789083230252

NUR 700

BISAC REL006050, REL006080, REL006400

© The Grace Factory 2023

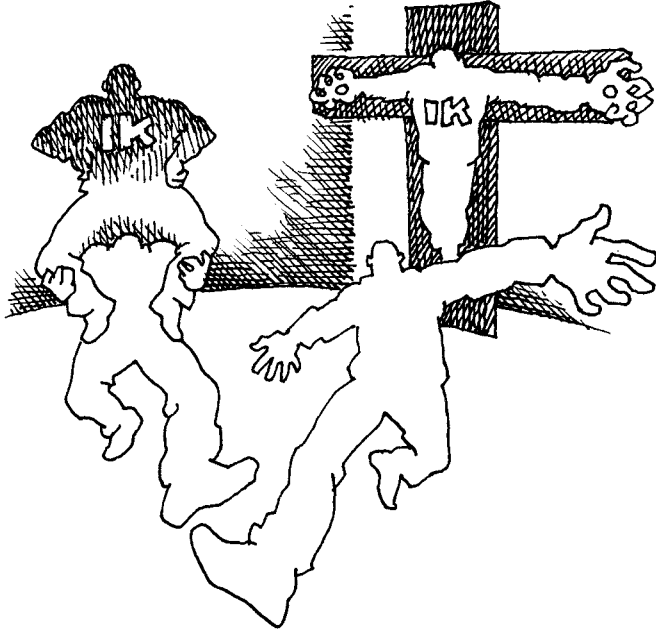
Alle rechten voorbehouden

thegracefactoryshop.com

TEKST-VOOR-TEKST STUDIE

GALATEN >

Vrij leven door de Geest

Michael A. Eaton

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord van de uitgever	7
Voorwoord van de auteur	9

De 6 hoofdstukken van Galaten zijn opgedeeld in 38 studies.

Hoofdstuk	Studie	Bladzijde
Introductie	11
Galaten 1	1-7	16
Galaten 2	8-16	37
Galaten 3	17-23	67
Galaten 4	24-28	97
Galaten 5	28-34	114
Galaten 6	34-38	141
Meer over Michael Eaton		163

Verwerkingsvragen voor persoonlijk gebruik of in groepen zijn gratis verkrijgbaar via de webshop van The Grace Factory.

VOORWOORD VAN DE UITGEVER

Ik vind het een groot voorrecht dat we met Romeinen, Hebreëen en nu ook Galaten de drie Bijbelboeken kunnen aanbieden die samen een compleet en krachtig beeld geven van Gods genade. Ze helpen ons om de hele Bijbel in dit licht te gaan zien. Het wordt ons duidelijk gemaakt hoe we de rijkdom van die genade mogen leren kennen en zullen gaan ervaren.

In de Brief aan de Galaten laat Paulus haarscherp zien wie Jezus is. Hij zet uiteen hoe de ontwikkelingen die God met mensen in het Oude Testament al had ingezet onvermijdelijk bij Jezus uitkomen. Dat heeft grote consequenties voor ons. Jezus heeft een vrijheid voor ons gecreëerd waarin we niet langer vast hoeven te lopen in onze eigen pogingen om het goede te doen. Gods Geest werkt dat in ons uit. Maar dat vraagt wel om overgave aan Hem. Zoals Paulus schrijft: *Ik ben met Christus gekruisigd; en niet meer ik leef, maar Christus leeft in mij; en voor zover ik nu in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God, Die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven.* (Galaten 2:20, HSV)

Al op mijn zestiende had ik het idee van deze tekst uitgebeeld in twee tekeningetjes: een mannetje dat met zichzelf loopt te zeulen (met het eigen 'ik' op zijn rug), en hetzelfde mannetje dat vrij rondspringt omdat hij zichzelf (zijn eigen 'ik') aan een kruis heeft opgehangen. Door de jaren heen heb ik ze veel gebruikt in preken en publicaties. Het is geweldig dat ik nu een boek mag aanbieden dat dit inzicht in de christelijke levenskunst grondig en duidelijk uitlegt.

Niemand heeft zo duidelijk en degelijk de betekenis van genade vanuit alle Bijbelboeken uiteengezet als Michael Eaton. Wij lezers zijn niet alleen hem dankbaar, maar ook Carel de Vink, die bekwaam de vertaling van Galaten ter hand wilde nemen, en Dick Oorebeek, die alles na liep. Alle eer aan God, die verheerlijkt wordt als wij veel vrucht dragen.

Willem de Vink, The Grace Factory

Galaten, Vrij leven door de Geest, is onderdeel van een Engelstalige serie. Dr. Michael A. Eaton behandelt in *Preaching through the Bible* alle 66 Bijbelboeken vers voor vers. Deze commentaren zijn recent verzameld en uitgebracht in twee kloeke delen in dundruk, genaamd *The Branch Exposition of the Bible*, een uitgave van Langham Global Library, Carlisle, Groot-Brittannië. Naast Galaten is ook de tekst-voor-tekst verklaring door Michael Eaton van Romeinen en Hebreëen door The Grace Factory in het Nederlands uitgebracht en zijn theologische standaardwerk *Vrijgesproken*.

VOORWOORD VAN DE AUTEUR

Naast de Persoon van Jezus Christus Zelf is de apostel Paulus de meest bepalende persoon geweest voor het christelijke geloof. Meer dan vijftieng procent van het Nieuw Testament is van hem afkomstig. Zijn bediening richtte zich vooral tot de gelovigen uit de heidenvolken. Hun enorm toegenomen aantal creëerde in zijn tijd een probleem onder de gelovigen uit de Joden (Paulus groeide in dezelfde tijd op als Jezus en de andere apostelen). De eerste tien jaren van de kerk vormden Joodse volgelingen van Jezus Christus de hoofdmoot. Zij hadden dus Joodse wortels. Voor velen van hen was het vanzelfsprekend dat nieuwe gelovigen niet alleen 'christen', maar ook Jood moesten worden. Was dat terecht? Moest je als volgeling van Jezus ook deel gaan krijgen aan een Joodse cultuur en nationaliteit? Veel Joden die in Jezus waren gaan geloven vonden dat iedereen die Hem wilde volgen zich ook aan de Wet van Mozes moest houden. Deze sterk nationalistische gedachte wordt het judaïsme genoemd. Paulus verzette zich daartegen. Hij bepleitte de visie dat Jezus ons heeft bevrijd van de Wet van Mozes. Zijn gedachten hierover vonden bijval van de apostelen in Jeruzalem. Toch bleven de judaïsten onrust veroorzaken in de gemeenten van Zuid-Galatië (waar Paulus en Barnabas een aantal gemeenten hadden gesticht, tegenwoordig een deel van Turkije). Het hoofdthema van de Brief aan de Galaten zou je zo kunnen samenvatten:

We zijn vrij van de Wet om dankzij Gods genade geleid te worden door de Heilige Geest.

De eerste twintig jaren dat ik in kerken mocht voorgaan, kwam ik in mijn preken met deze Brief niet verder dan wat er staat in 3:13-14: *Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek van de Wet door voor ons een vloek te worden, want er staat geschreven: Vervloekt is ieder die aan een hout hangt, opdat de zegen van Abraham in Christus Jezus tot de heidenen zou komen, en opdat wij de belofte van de Geest zouden ontvangen door het geloof.* Pas toen ik als oudste in de Baptistengemeente van Lusaka (Zambia) mij

ernstig zorgen begon te maken over de wettische houding van veel gelovigen daar (en trouwens ook de neiging daartoe bij mijzelf), nam ik het besluit om mij de boodschap van Galaten eens grondig eigen te maken. Toch was het juist uit Galaten dat ik lang daarvoor ooit mijn eerste verhandeling uit de Bijbel had gegeven. Als tiener had ik kennism gemaakt met Luthers verklaring uit het jaar 1635 van de Brief aan de Galaten. Op school besprak ik zijn ideeën over de allereerste vijf verzen. Maar het duurde nog jaren voordat ik zelf dit deel van de Bijbel in zijn geheel begon te bestuderen. Tot die tijd kende ik de Brief alleen maar door de ogen van Maarten Luther.

Mijn eigen studie werd een taaie worsteling. Waar het Paulus om ging werd mij pas jaren later duidelijk door een reeks lezingen van R.T. Kendall van 1977 tot 1981. Ik verwerkte zijn studies in maar liefst 408 A4tjes. Wat ik opdeed was een helder begrip van wat 'vrijheid van de Wet' inhoudt. Niet de Wet, niet Joodse rituelen of in onze tijd allerlei ceremonies en kerkelijke regels en andere toevoegsels, maar het Evangelie van geloof in Jezus maakt van ons een kind van God. Geloof in Zijn liefde en genade en anders niet. De kern van onze redding ligt besloten in wat Jezus aan het kruis voor ons deed: Zijn dood brengt ons het leven, eeuwig leven!

Wat een geweldig rijk Boek is de Galatenbrief! Geen enkele studie, ook dit boek niet, kan het ten volle recht doen. De boodschap in dit Bijbelboek wekt een diepe dankbaarheid in ons op en een groot verlangen om God, de Vader en onze Heer Jezus Christus, te aanbidden.

Michael Eaton

1. EEN INTRODUCTIE

Waarom schreef Paulus een brief met deze inhoud aan de gelovigen in Galatië? Volgens mij is de achtergrond van de Brief als volgt. De eerste christenen waren Joods. In de allereerste dagen van de kerk waren deze Joodse gelovigen behoorlijk geschokt toen Cornelius, een tot geloof gekomen heiden, gedoopt werd in de Heilige Geest. We lezen dat in Handelingen 11:1-3. Kort daarop begonnen in het Syrische Antiochië grote aantallen heidenen hun geloof in Jezus Christus te belijden. Dat zal rond het jaar 45 geweest zijn (zo'n 12 jaar nadat Jezus was opgestaan uit de dood). In die stad woonden ook veel Joden. Het nieuws van deze grote opwekking onder de heidenen bereikte Jeruzalem. Barnabas, zo lezen we in Handelingen 11:22, werd naar Antiochië gestuurd om de nieuwe gelovigen te ondersteunen. Dankzij zijn invloed leverde de verkondiging van het Evangelie nog veel meer bekeerlingen op (Handelingen 11:24). Hij had gehoord van wat Saulus van Tarsus (later Paulus, red.) sinds zijn bekering predikte en zocht hem op om hem te betrekken in het werk in Antiochië. Zij keerden samen terug naar die stad (rond het jaar 46) en werkten daar een jaarlang samen (Handelingen 11:26).

Gelovige heidenen

Toen de eerste heidenen christen werden, riep dat veel vragen op onder de christenen uit de Joden. Zij vroegen zich af, of dat wel zomaar kon. Zouden ze niet eerst moeten gaan leven volgens de regels van de Joodse cultuur en zich laten omvormen tot Jood? Was het niet beter om hen binnen te leiden in het Jodendom, voordat ze echt de Joodse Messias zouden kunnen gaan volgen?

Paulus werd al spoedig de sleutelfiguur in het debat over de positie van gelovigen uit de heidenvolken. Meer dan ieder ander wist hij wat een leven 'onder de Wet' betekende. Zijn opleiding tot wetgeleerde had ertoe geleid dat hij in zijn jonge jaren alles haatte wat met Jezus te maken had. Maar enkele jaren voor zijn reis naar Antiochië had zich in zijn leven een radicale omkeer voltrokken. God gaf hem de opdracht om het

Evangelie van Jezus Christus te brengen onder de heidenen. Over zijn eerste jaren als prediker van het Evangelie weten we weinig. Maar ongeveer twaalf jaar na zijn bekering werd hij dus door Barnabas, de ervaren prediker, gevraagd om hem te komen helpen bij zijn bediening onder de heidenen in Antiochië. Al spoedig ontwikkelde hij zich tot een gezaghebbende leraar van wat het Evangelie inhoudt.

Na een profetie over de naderende hongersnood in Jeruzalem, stuurden de gelovigen in Antiochië een gift naar de gemeente in Jeruzalem. Ze vroegen Paulus en Barnabas om het geld daarheen te brengen (Handelingen 11:28-30). Waarschijnlijk gaat het in Galaten 2:1-10 over een ontmoeting die Paulus in Jeruzalem had met de leiders. Hij sprak met hen als hun gelijke over de vraag hoe de christenen uit de heidenen hun geloofsleven moesten inrichten. Wat hij absoluut wilde voorkomen, was dat er een kloof zou ontstaan tussen de kerk in Antiochië en die in Jeruzalem. Er had zomaar een breuk kunnen ontstaan door een ernstig verschil van mening over de eisen die aan deze gelovigen zouden moeten worden gesteld. Ondanks allerlei bezwaren die werden geopperd (zie Galaten 2:4), kwam het uiteindelijk tot overeenstemming. Er werd vastgesteld dat heidenen volgelingen van Jezus konden worden, zonder eerst tot het Jodendom over te moeten gaan. Barnabas en Paulus werden geprezen om hun werk en teruggestuurd met de boodschap voor de christenen uit de heidenen zoals die in Jeruzalem geformuleerd was.

Naar Galatië

Vanuit Syrië werden Paulus en Barnabas door de gemeente van Antiochië uitgezonden om ook op andere plaatsen het Evangelie onder de heidenen te verspreiden. In het voorjaar van het jaar 47 namen ze de boot naar Cyprus en vervolgens naar Zuid-Galatië (dat nu in Turkije ligt). Ze bezochten daar de steden Antiochië in Pisidië (die streek was een Romeinse kolonie in Galatië, hier dus niet het Antiochië in Syrië) en Iconium, Lystra en Derbe in Galatië. Overal verkondigden ze het Evangelie en vestigden ze gemeenten. Waarschijnlijk werd aan de gelovigen in deze steden (aan de Galaten) de Brief gericht.

Misschien was Paulus bij zijn eerste bezoek aan Galatië ziek. In Galaten 4:13 lezen we: *U weet toch dat ik u de eerste keer het Evangelie heb verkondigd in lichamelijke zwakheid.* Het vers erna suggereert dat zijn lichamelijke gesteldheid zo zwak was, dat de Galaten daardoor zijn boodschap

hadden kunnen afwijzen (4:14). Blijkbaar was de reden voor Paulus om naar het heuvelland in Zuid-Galatië te gaan om daar van een of andere kwaal te herstellen. Maar dat belette hem niet om het Evangelie te verkondigen. Let wel: het kruis van Christus werd gepredikt. Er volgde een geweldige uitstorting van de Heilige Geest in deze streek. Velen kwamen tot geloof en ontvingen de Heilige Geest. Er gebeurden grote wonderen (3:3-5). De nieuwe gelovigen verheugden zich uitermate in hun redding en konden niet ophouden te vertellen hoe gezegend ze waren (4:15). En niemand zei iets over de Wet van Mozes!

Paulus en Barnabas gingen terug naar Antiochië. Waarschijnlijk had hun reis een jaar geduurd. Als tijdschema kunnen we het volgende aanhouden:

Succesvolle evangelisatie onder de heidenen in Antiochië (45 na Chr.)

Barnabas wordt vanuit Jeruzalem daarheen gestuurd (45-46)

Paulus komt ook naar Antiochië (46)

Paulus een jaar lang werkzaam in die stad (46-47)

Bezoek van Barnabas en Paulus aan Jeruzalem (47)

Gezamenlijke zendingsreis naar Cyprus en Galatië (47-48)

Verontrustende berichten uit Galatië (48)

Opnieuw overleg in Jeruzalem (48; zie Handelingen 15)

Brief aan de Galaten (49)

Volgende zendingsreis (49-50)

Opschudding

Vermoedelijk bezocht Paulus Antiochië dus opnieuw na zijn eerste zendingsreis (zie Galaten 2:11-14). Daar kwam Petrus ook, vanuit Jeruzalem. Petrus ging ongedwongen en onbelemmerd om met gelovigen uit de heidenen, zonder zichzelf daarbij de beperkingen van de Joodse leefregels op te leggen. Maar dat veroorzaakte flink wat opschudding onder de behoudende gelovigen uit Jeruzalem. Hun protest leidde tot een bijzondere reactie bij Petrus. Iedereen die de Bijbel een beetje kent weet ervan: Petrus begon zich prompt weer te houden aan de Joodse leefregels! In Galaten 2:11-14 lezen we hoe Paulus hem daarover ter verantwoording riep. Wat Petrus met die reprimande gedaan heeft, is niet bekend. Maar Petrus' woordkeus in Handelingen 15:10-11 doet sterk denken aan Paulus' inzichten. Dat wekt de indruk dat Petrus bij nader inzien met de opvattingen van Paulus instemde.

Het was rond die tijd dat het nieuws Paulus bereikte dat conservatieve pseudochristenen, judaïsten, waren binnengedrongen in de gemeenten die hij had gesticht in Zuid-Galatië en daar onrust stookten. Met judaïsten bedoel ik mensen die beweren dat christenen eerst ook Joods moeten worden, dus zowel Jood als christen. Het waren mensen die de Wet en Joodse gebruiken wilden opdringen aan de christenen. Zij ergerden zich aan het succes van de Evangelieverspreiding onder de heidenen. Nu bezochten ze de bekeerde heidenen om hun leerstellingen op te dringen. En dat niet zonder succes: de Galaten begonnen Paulus te wantrouwen, kregen twijfels over zijn apostelschap en begonnen (wat de judaïsten hun wijsmaakten) te denken dat hij het zuivere Evangelie had verdraaid. Dat was al met al een fors probleem!

Paulus reageerde resoluut. Hij schreef de Galatenbrief aan de gemeenten in Zuid-Galatië en hij ging naar Jeruzalem voor het welbekende overleg. (Zie het tijdschema hierboven.)

Er waren drie brandende kwesties die speelden in de kerken in Galatië:

1. Heeft Paulus recht van spreken als apostel?
2. Gaat het in het Evangelie echt helemaal alleen om het sterven van Jezus Christus aan het kruis, zoals Paulus beweert?
3. Kunnen wie in Jezus geloven God werkelijk behagen zonder zich te onderwerpen aan de Wet van Mozes?

We zien dat het grootste deel van de Brief ingaat op deze drie thema's.

1. In Galaten 1:11-2:14 behandelt Paulus zijn positie als apostel met door God gegeven **gezag**.
2. Vanaf 2:15 tot 5:12 bevestigt Paulus zijn bekende boodschap dat wij worden gered door het geloof in Jezus Christus alleen. Dat geloof geeft ons een gereinigd **geweten**.
3. In Galaten 5:13-6:18 toont hij aan dat juist het leven vanuit het Evangelie leidt tot God welgevallig geloofsleven. Het is een leven in **gehoorzaamheid**.

De boodschap en wat die voortbrengt

Al met de allereerste woorden komt Paulus tot de kern van zijn boodschap. In één zinsdeel verwoordt hij de essentie van het Evangelie:

(Jezus,) *Die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden...* Paulus beschrijft de kracht die zijn boodschap heeft om mensenlevens te veranderen. Is geloof in de gekruisigde en weer opgestane Christus in staat om onze levens te vervolmaken? Jazeker! Het Evangelie verlost ons volledig uit een leven in de tegenwoordige verdorven wereld.

2. GEZAG, GEWETEN EN GEHOORZAME LEVENSWANDEL

GALATEN 1:1-5

Gezag, geweten en gehoorzaamheid. Deze drie begrippen (onthoud ze, ze beginnen alle drie met een g) zijn geen populaire onderwerpen. Maar voor Paulus waren ze uitermate belangrijk bij het schrijven van de Galatenbrief. Ze zijn voor hem zo wezenlijk, dat hij er al meteen over begint. Het zijn deze drie kwesties, gezag, geweten en gehoorzaamheid, die de gemoederen in de gemeenten van Galatië bezighielden.

A. Gezag: Paulus' positie als apostel.

1:1-2 Ten eerste is daar de kwestie van **zijn gezag als apostel**: *Paulus, een apostel – geroepen, niet vanwege mensen, ook niet door een mens, maar door Jezus Christus en God de Vader, Die Hem uit de doden opgewekt heeft en al de broeders die bij mij zijn, aan de gemeenten van Galatië...*

Paulus stelt nadrukkelijk dat hij een volwaardige, zij het onafhankelijk opererende apostel is. Zijn gezag als apostel is niet minder dan dat van de eerste twaalf apostelen van Jezus. Hij werd niet aangesteld als apostel door een of andere commissie in Jeruzalem. Geen mens had inbreng bij de ontmoeting van Saulus van Tarsus met Jezus op de weg naar Damascus. Daar ontving Paulus zijn boodschap en zijn opdracht rechtstreeks van Jezus Zelf! Om een apostel te zijn met een vergelijkbare status als de eerste twaalf, moest iemand de opgestane Heer met eigen ogen gezien hebben. Hij moest van Jezus in levenden lijve, als de Opgestane Heer, het apostelschap hebben gekregen. Dat is exact wat bij Paulus gebeurde! Want dat is wat hem overkwam op de weg naar Damascus. Daardoor had Paulus **gezag over de gemeenten** die hij had mogen stichten. Hij schrijft zijn Brief aan de kerk van Galatië daarom vanuit zijn positie als hun apostel. Hij heeft daar een heel aantal christelijke werkers om zich heen. Die ondersteunen zijn leiderschap. Het doel van Paulus met de Brief is dat zij diep doordrongen zullen zijn van Gods genade en Zijn vrede zullen bewaren temidden van alle opschudding.

B. Geweten: we zijn bevrijd.

1:3 Vervolgens noemt hij in zijn openingsgroet zijn tweede aandachtspunt: **Gods remedie voor een schuldig geweten**. Want direct na zijn begroeting wijst hij op Jezus' sterven aan het kruis, waardoor verzoening voor onze zonden beschikbaar gekomen is. *Genade zij u en vrede van God de Vader en van onze Heere Jezus Christus, Die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden...*

De Kerk van de eerste eeuwen na Christus had weinig aandacht voor het effect van genade door het kruis. Kerkvader Augustinus schreef er een verhandeling over aan de hand van de Galatenbrief. Maar dat geschrift werd, anders dan veel van zijn beschouwingen, nauwelijks gelezen. Het was vooral Maarten Luther die de boodschap van Paulus aan de Galaten volwaardig onder de aandacht bracht. Als katholieke monnik werd zijn geweten gekweld door een zwaar besef van schuld door zijn zondige natuur. De ontdekking van de beschikbare genade van God door de 'ruil aan het kruis' waar Jezus de straf voor de zonde op Zich nam, was voor hem een bevrijdende gebeurtenis: God was niet de straffende Rechter, die ons rechtvaardig oordeelt, maar de reddende God van genade. Het betekende voor Luther het moment van bekering en vervolgens een ommekeer in het denken van de Kerk. Het besef dat God ons wil bedekken met **de rechtvaardigheid van Jezus** leidde tot zijn theologie van 'behoudenis door het geloof alleen'. Deze boodschap komt eigenlijk helemaal niet van Luther, maar speelt al vanaf Genesis 15:6 door de hele Bijbel. We zien die terug in de Psalmen, in Jesaja. Jezus verkondigde dit en met name Paulus predikte de **bevrijding van ons geweten door genade**. Gelijk in 1: 3 zinspeelt Paulus al op de boodschap die hij verderop zal uitwerken. Hij is doordrongen van het belang van deze boodschap. De kruisdood en opstanding van Jezus Christus zal hij verderop in deze Brief uitvoerig belichten. Zij vormen het fundament van de Kerk. Door het offer van Jezus aan het kruis is er een definitieve oplossing voor het grootste probleem van de mens: de zonde. Zijn antwoord is de best denkbare remedie voor een door schuld bezwaard geweten!

C. Gehoorzaamheid: onze levenswandel.

1:4-5 Door het effect van Jezus' offer aan het kruis breder te trekken, komt Paulus uit bij zijn derde hoofdthema: een levenswandel die gekenmerkt wordt door **gehoorzame toewijding**. Die is volgens de apostel

het resultaat van wat Jezus volbracht heeft aan het kruis: *onze Heere Jezus Christus, Die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden, opdat Hij ons zou ontrukken aan de tegenwoordige slechte wereld, overeenkomstig de wil van onze God en Vader. Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.*

Bij dit derde hoofdthema van de Brief gaat het om de rol van de Heilige Geest in ons leven als christen. Het achterliggende dilemma is de vraag of redding zonder het onderhouden van de Wet een gelovige wel in staat kan stellen om zonder te verslappen en of hij zonder in moreel opzicht te ontsporen kan leven. Is een eerbaar leven als christen zonder de Wet van Mozes wel mogelijk? Jazeker, zegt Paulus, want de Heilige Geest is in staat om ons te leiden in een zuiver leven vol toewijding aan God. Wie door Jezus gerechtvaardigd is, heeft de Heilige Geest als Leidsman ontvangen. Dus, als het waar is dat geloof in Jezus ons leven als zondaar verandert in dat van een gerechtvaardigde (en dat doet het!), dan verlost ons dat compleet uit de greep van het kwade!

De Galatenbrief behandelt met deze drie thema's een aantal van de meest fundamentele veranderingen in het leven van de mens. Voor de Galaten was het van het grootste belang om te beseffen dat het Evangelie van genade losstaat van de voorschriften die voor het Jodendom gelden. Wie in Jezus gelooft, is daardoor gered en daar hoeft niets uit de Wet van Mozes aan toegevoegd te worden. Paulus weet als apostel van Jezus Christus (vanuit het door Hem geschonken **gezag**) waarover hij schrijft: het offer van Jezus rechtvaardigt ons en wast ons zondige **geweten** schoon. Door onszelf aan die beschikbare genade toe te vertrouwen, komt de Heilige Geest ons te hulp, zodat we tot eer van God kunnen leven. **Wij gehoorzamen de Geest**, niet de Wet.